

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ

Методичні рекомендації
до вивчення дисципліни для аспірантів
спеціальності «Політологія»

Київ 2023

УДК 32.001

П26

Укладачі: Є.В. Перегуда, докт. політ. наук, професор
Ф.Г. Семенченко, докт. політ. наук, професор

Рецензент: О.А. Корнієвський, докт. політ. наук, професор

Відповідальний за випуск Перегуда Є. В., д.п.н., проф.

Затверджено на засіданні кафедри політичних наук, протокол №4 від 16 листопада 2023 р.

Політичні інститути та процеси: Методичні рекомендації до вивчення дисципліни для аспірантів спеціальності «Політологія». Уклад. Є.В. Перегуда, Ф.Г. Семенченко. Київ-Тернопіль: КНУБА, Ф-ОП Шпак В.Б., 2023. 44 с.

Подано плани практичних занять, методичні рекомендації до практичних занять, тематику та рекомендації щодо написання індивідуальних завдань, есе, особливості політики щодо академічної доброчесності, щодо відвідування, питання підсумкового контролюю, список рекомендованої літератури.

Призначено для аспірантів спеціальності «Політологія».

© КНУБА, 2023

ЗМІСТ

1. Загальні положення.....	3
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	5
3. Плани практичних занять.....	8
4. Індивідуальне завдання.....	15
5. Методи контролю та оцінювання знань.....	18
6. Приклади тестових завдань.....	24
7. Література.....	32

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Дисципліна «Політичні інститути та процеси» є важливим елементом політологічної освіти на третьому рівні вищої освіти (доктора філософії). Політичні інститути – вагомі складові сучасного політичного процесу та впливові його суб'єкти. З 1970-1980-тих рр. у світовій політичній науці почався «інституційний поворот». Він не передбачав автоматичного повернення до «старого інституціоналізму», а враховував на новому рівні досягнення науки в інших політологічних концепціях, зокрема, біхевіоралізму тощо. Нині інститут тлумачиться як нормативний порядок в певних сферах суспільного життя, як сукупність практик політичних суб'єктів, як організація тощо. Важливе місце посіло вивчення не лише формальних, а й неформальних політичних інститутів.

Зміст дисципліни передбачає опанування найбільш важливих напрямів сучасних інституціоналістських концепцій. Вивчаються основні складові термінологічного апарату, механізми та принципи формування політичних інститутів, сутність, закономірності та особливості функціонування політичних інститутів, аналізується динаміка політичних процесів. Крім загальнотеоретичних положень, увага приділяється вивченню окремих інститутів – глави держави, парламентаризму, політичних виборів тощо.

Методичні рекомендації узгоджуються з робочою програмою навчальної дисципліни. Курс «Політичні інститути та процеси» є вибірковою компонентою, яка має вивчатися аспірантами у третьому семестрі. Він розрахований на 50 годин аудиторних, в т.ч. 28 годин практичних, занять.

Дане видання містить мету вивчення дисципліни, компетентності, які має здобути аспірант, програмні результати навчання, тематику практичних занять, вимоги до виконання індивідуального завдання, їх тематику, шкалу оцінювання знань, вмінь та навичок аспіранта, роз'яснення деяких аспектів організації навчального процесу, список джерел та літератури для підготовки до практичних занять та виконання індивідуального завдання. Також містяться основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідуваності занять.

Важливе значення при вивченні дисципліни відводиться самостійній роботі аспірантів, зокрема виконанню індивідуального завдання, написанню есе. У цьому виданні наведений орієнтовний перелік тем індивідуальних завдань. Перелік не є вичерпним. Аспіранти можуть запропонувати власні теми, зокрема, виходячи з інтересів своєї наукової роботи. Індивідуальне завдання може бути виконане у різних

формах. Зокрема, це можна зробити у вигляді реферату. Вимоги до оформлення реферату: - обсяг 18-24 сторінок рукописного тексту; - реферат включає: план, відповідно до плану зміст, основні висновки та список літератури. Список літератури може складатися за алфавітом, за тематикою, або за порядком згадування літератури в тексті. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, зокрема, у вигляді презентації. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Пререквізитами є набір знань, вмінь та навичок, отриманих під час курсів: «Філософія науки, техніки та архітектури»; «Іноземна мова»; «Академічна доброчесність та академічне письмо»; «Організація наукової діяльності та інформаційні технології».

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Мета дисципліни полягає в оволодінні складовими сучасного інструментарію політичної науки, сучасними теоріями становлення та функціонування політичних інститутів суспільства та закономірностей протікання політичних процесів, знаннями щодо особливостей розвитку ключових політичних інститутів, формуванні вмінь щодо вимірювання та оцінки їх функціонування та розвитку.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен

знати:

- основні етапи становлення інституціоналістських досліджень;
- динаміку поняття політичного інституту;
- специфіку неоінституціоналістського підходу в політології;
- основні напрями неоінституціоналізму, їх характерні риси, представників;
- основні сучасні політичні інститути;
- характеристики держави як головного інституту політичної системи, класифікацію форм державного правління, політичних режимів;
- основні характеристики інститутів виконавчої влади;
- характеристики недержавних інституцій політичної системи;
- процесуальні виміри політичної системи;
- засади функціонування інститутів просторового планування.

вміти:

- застосовувати положення неоінституціоналізму при аналізі політичної системи, партійної системи;
- пояснювати причини та джерела динаміки конституційних засобів регулювання відносин між основними політичними інститутами;
- характеризувати стан та перспективи розвитку громадянського суспільства в конкретній країні;
- прогнозувати розвиток політичних інститутів;
- застосовувати концепції інституційного розвитку при розв'язанні проблем просторового планування на місцевому рівні.

Компетенції та програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Зміст
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері політології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне

	наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.
Загальні компетентності	
ЗК01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК02	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК04	Здатність розв'язувати комплексні проблеми політичних наук на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.
Фахові компетентності спеціальності	
СК02	Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в політичних науках та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з політичних наук та суміжних галузей.
СК03	Здатність застосовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері політичних наук, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення в науковій та освітній діяльності.
СК05	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері політичних наук, оцінювати та забезпечувати якість виконаних досліджень.
СК07	Здатність аналізувати та оцінювати сучасний стан, тенденції розвитку політичних наук.
Додаткові фахові компетентності	
ДСК01	Знання теорій, які пояснюють планування розвитку населених пунктів в умовах політики децентралізації та післявоєнної відбудови.
Програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти	
Код	Програмні результати
ПРН01	Мати передові концептуальні та методологічні знання з політичних наук та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, та отримання нових знань у сфері політичних наук та/або здійснення інновацій.
ПРН03	Розробляти та реалізовувати наукові та/або прикладні проекти, які

	дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми політичних наук з врахуванням етичних, соціальних, економічних та правових аспектів.
ПРН04	Формулювати проблеми, конструювати дизайн та використовувати кількісні та якісні методи під час проведення теоретичних та/або прикладних досліджень.
ПРН05	Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження з політичних наук та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики.
ПРН06	Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і доробок інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблеми.
ПРН07	Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.
ПРН09	Глибоко розуміти загальні принципи та методи соціально-поведінкових наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері політичних наук та у викладацькій практиці.
Додаткові програмні результати	
ДПРН01	Знати та вміти застосовувати теорії щодо планування розвитку населених пунктів в умовах політики децентралізації та післявоєнної відбудови.

3. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ ТА ПРОЦЕСІВ

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади дослідження політичних інститутів та процесів

Практичне заняття 1. Теоретичні засади вивчення політичних інститутів та політичних процесів (4 год.).

План

1. «Старий інституціоналізм» та неоінституціоналізм. Основні напрями неоінституціоналізму (історичний, раціонального вибору, нормативний, соціологічний, емпіричний та ін.).

2. Інші підходи до аналізу політичних інститутів («залізний» закон олігархізації, концепції централізації та децентралізації, принцип балансу сил; теорія конвергенції).

3. Теорії політичного процесу. Основні концепції політичних змін сучасності. Модернізація та постмодернізація.

4. Методи дослідження політичних інститутів. Емпіричні методи, кількісний аналіз, порівняльний аналіз.

Контрольні питання та практичні завдання

Чим відрізняється неоінституціоналізм від «старого інституціоналізму»?

Яку роль відіграв Д. Норт у становленні неоінституціоналізму?

Охарактеризуйте внесок Марча та Олсена у становлення неоінституціоналізму.

Які причини складності зміни політичних інститутів вбачав Д. Норт?

По кожному з напрямів неоінституціоналізму наведіть основні положення, представників, їх праці.

Що означає поняття «стежки залежності»?

Що означає поняття «залізної клітки»?

Які інституційні зміни властиві для кожного з напрямів неоінституціоналізму.

В чому сутність «залізного закону олігархізації»? Хто його автор? Яке Ваше ставлення до цього закону?

Охарактеризуйте основні якісні та кількісні методи дослідження політичних інститутів?

Законспектуйте за завданням викладача працю представника одного з представників неоінституціоналістського підходу.

Практичне заняття 2. Поняття політичного інституту та політичного процесу (4 год.).

План

1. Еволюція поняття інституту в політичній науці. Інститут як когнітивна система, як нормативний порядок, як організація, як сукупність практик.

2. Функціональність інституту, статусно-рольова структура. Класифікація інститутів.

3. Формальні та неформальні політичні інститути.

4. Динаміка політичних інститутів. Політична інституалізація та деінституалізація. Кризи інститутів та їх переналаштування.

5. Поняття політичних процесів. Стадії політичного функціонування. Типологія політичних процесів.

Контрольні питання та практичні завдання

Що означає поняття політичного інституту?

В чому полягають функції політичного інституту?

Назвіть структурні елементи інституту.

Наведіть класифікації політичних інститутів за різними критеріями.

Які інститути сильніше впливають на розвиток політичного життя – формальні чи неформальні? Проаналізуйте на конкретних прикладах.

Як різні політологи тлумачать розбіжності у поняттях політичних інститутів та політичних інституцій?

Чому прихильники історико-культурного підходу вважають, що інституціоналізм не здатен пояснити суспільну динаміку?

Що означає поняття політичної інституціоналізації?

Охарактеризуйте етапи політичної інституціоналізації.

Наведіть типи інституціональної динаміки за С. Хантінгтоном.

Охарактеризуйте типи інституціональної динаміки за К. Теленом. Продемонструйте на прикладах з політичної історії незалежної України.

Які причини можуть вести до деінституціоналізації?

МОДУЛЬ II. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ВИМІРИ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Змістовий модуль 2. Держава та недержавні політичні інститути

Практичне заняття 3. Держава як основний інститут політичної системи (4 год.).

План

1. Держава, її ознаки. Типологія держав. Форми державного правління. Поняття політичних режимів.
2. Інститут глави держави (президента).
3. Інститути в сфері виконавчої влади. Урядова стабільність.
4. Інститут парламентаризму.
5. Інститут політичної опозиції.

Контрольні питання та практичні завдання

Охарактеризуйте теологічну, договірну, завойовницьку та класову теорії походження держави? Яке Ваше ставлення до кожної з цих концепцій?

В чому М. Вебер вбачав відмінності держави від інших політичних інститутів?

Які ознаки держави вважаються класичними в політології?

Як впливають інтенсивний розвиток комунікаційних технологій та інші особливості сучасного суспільства на динаміку ознак держави?

Охарактеризуйте процес становлення концепції функціонального поділу гілок державної влади. Які гілки влади виокремлюють в сучасній політології? Наведіть приклади організацій, які належать до різних гілок.

Наведіть основні форми державного правління, їх ознаки та приклади держав, в яких діють ті чи інші форми.

Наведіть класифікацію політичних режимів, їх ознаки та приклади держав.

За якою ознакою гібридні режими відносять до демократичних та авторитарних?

Наведіть класифікацію глав держав світу.

Якими типовими повноваженнями наділяють президентів держав?

Як вимірюється сила президентських повноважень?

В чому полягають функції органів виконавчої влади?

Як форма державного устрою впливає на розмежування повноважень органів виконавчої влади?

Що означає поняття урядової стабільності? Які чинники на неї впливають?

Наведіть функції парламентів. Яка з них є фундаментальною?

Що означає поняття політичної опозиції?

Наведіть типологію політичної опозиції.

Напишіть есе на тему «Взаємодія влади та опозиції в Україні».

Практичне заняття 4. Недержавні політичні інститути (4 год.).

План

1. Групи інтересів в політиці. Громадянське суспільство.
2. Групи тиску. Явище лобізму.
3. Інститут багатопартійності. Його функції.
4. Партійні системи.

Контрольні питання та практичні завдання

Що означає поняття груп інтересів?

Хто автор теорії груп інтересів?

Які функції груп інтересів?

Що означає поняття артикуляції інтересів?

Що означає поняття агрегації інтересів?

В чому відмінність поняття груп тиску від поняття груп інтересів?

Наведіть приклади груп тиску в Україні.

Що означає поняття лобізму? В чому складність його законодавчого регулювання?

Наведіть типологію лобістських форм політичного впливу.

Проаналізуйте проєкт Закону України про добросовісне лобіювання.

Що означає поняття громадянського суспільства?

Чому Т. Карозерс вважав, що громадянське суспільство може не лише сприяти, а й протидіяти демократії? Яке Ваше ставлення до цієї тези?

В чому полягають складнощі в розвитку громадянського суспільства в сучасних країнах?

До якого суспільного сегменту сьогодні ближче політичні партії – до держави або громадянського суспільства?

Наведіть типологію політичних партій за різними критеріями.

Що означає поняття партійної системи?

Наведіть типологію партійних систем, ознаки кожного з типів та приклади держав.

Змістовий модуль 3. Процесуальний та комунікативний вимір політичної системи

Практичне заняття 5. Публічна політика та державне урядування (4 год.).

План

1. Політичний менеджмент, політичний аналіз, прогнозування та політична участь.
2. Політична відповідальність.
3. Політична стабільність та політичні конфлікти. Політичні революції.
4. Інститути електронного врядування. Мас-медіа у політичному процесі.
5. Неформальні інститути політичної взаємодії.

Контрольні питання та практичні завдання

Що розуміють під поняттям «публічна політика»?

Що означає поняття політичної відповідальності? Наведіть типологію.

Що означає поняття інституційної стабільності суспільства та стабільності окремих органів влади?

Наведіть кількісні та якісні маркери стабільності політичних інститутів.

Що означає поняття урядової стабільності? Які чинники на неї впливають?

Що означає поняття політичного конфлікту? Чим він відрізняється від поняття політичної суперечності?

Наведіть основні показники політичного конфлікту та типологію конфліктів залежно від цих показників.

Наведіть етапи розвитку політичних конфліктів та приклади.

В чому сутність післяконфліктної стадії політичного конфлікту?

Що означає поняття управління політичними конфліктами?

Наведіть приклади інституцій з врегулювання політичних конфліктів на різних рівнях політичного процесу.

Як впливають новітні комунікаційні технології на видозміну політичних процесів?

Наведіть типологію та приклади неформальних інститутів політичної комунікації.

Практичне заняття 6. Інститути прямої демократії (2 год.).

План

1. Вибори та виборчі системи. Виборчі технології. Кількісні методи дослідження виборів.

2. Поняття, функції та правове регулювання референдумів.

Контрольні питання та практичні завдання

Яка роль виборів у розвитку суспільства?

Чи є вибори достатньою ознакою розвитку демократії?

Наведіть типологію виборів за різними критеріями.

З яких стадій складається виборчий процес?

Які нормативні акти регуламентують виборчі процеси в Україні?

Охарактеризуйте ці акти, їх структуру.

Що означає поняття виборчої системи?

Наведіть типологію виборчих систем.

Що означає поняття референдуму?

В чому полягає відмінність референдумів та плебісцитів?

Які нормативні акти регуламентують референдуми в Україні?

МОДУЛЬ III. ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ У СФЕРІ ПРОСТОРОВОЇ ПОЛІТИКИ

Змістовий модуль 4. Управління просторовим розвитком суспільства

Практичне заняття 7. Інститути та процеси у сфері регіонального та місцевого управління (4 год.).

План

1. Національні та місцеві інтереси: проблеми співвідношення.

2. Інститут регіонального управління.

3. Інститут місцевого самоврядування. Політика децентралізації в Україні.

4. Інститути в сфері просторового планування суспільства.

Контрольні питання та практичні завдання

Яким чином між собою співвідносяться інтереси суб'єктів на різних рівнях політики? Варіанти узгодження таких інтересів. Які існують інститути такого узгодження.

В чому різниця між поняттями регіонального управління та місцевого самоврядування?

Наведіть типологію інститутів регіонального управління.

В чому полягає функція місцевого самоврядування?

Наведіть типологію органів місцевого самоврядування в Україні.

Які інституції задіяні в процесі просторового планування в Україні?

Які інститути функціонують у сфері просторового планування в Україні?

Які правові акти регламентують просторове планування в Україні.

4. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Політичний інститут як нормативний порядок: функції, організаційна, статусно-рольова структура, типологія.

Формальні та неформальні політичні інститути.

Інституційна криза: прояви, причини, шляхи подолання.

Політична інституціоналізація та деінституціоналізація: причини, сутність, етапи, сценарії.

Неоінституціоналізм: становлення, характеристика, основні напрями.

Історичний інституціоналізм.

Інституціоналізм раціонального вибору.

Сучасні тенденції розвитку держави як політичного інституту.

Інституційні передумови ефективності державного управління.

Форми державного правління.

Поняття та інституційні виміри політичних режимів.

Правові та політичні засади інституту глави держави в Україні.

Організаційна структура виконавчої влади в Україні.

Конституційно-правові засади інституту парламентаризму в Україні.

Структура інституту парламентаризму в Україні.

Групи інтересів в політиці.

Патрон-клієнтельний характер української політики.

Типологія інституцій громадянського суспільства.

Громадянське суспільство – спонтанність чи зманіпульованість зв'язків?

Політична партія як політичний інститут.

Інститут виборів: функції, нормативно-правове регулювання, типологія, стадії виборчого процесу.

Політична відповідальність органів державної влади, місцевого самоврядування та недержавних інституцій.

Інститут регіонального управління в Україні.

Інституційний вимір місцевого самоврядування в Україні.

Централізація та децентралізація як інституційні механізми вдосконалення регіональної політики.

Інститути електронного врядування.

Теоретичні підходи до аналізу політичних відносин, політичних інститутів і політичних процесів.

Розвиток партійної системи України: тенденції та суперечності.

Механізми взаємодії груп тиску з органами державної влади.

Стабільність та нестабільність політичних інститутів: теоретичні підходи до визначення; параметри.

Політичний конфлікт: сутність та особливості вияву, протікання, можливості розв'язання.

Основні види конфліктів: проблеми класифікації.

Тероризм як тип політичної поведінки. Політичний екстремізм.

Правові основи взаємодії інститутів держави та церкви. Церква як суб'єкт політичних стосунків.

Роль засобів масової комунікації в політичному процесі: основні теоретичні підходи.

«Інформаційні війни»: учасники, цілі, технології.

Політична система модерністського типу (аналіз концепцій А. Турена та М. Крозьє).

Ідея політичної структуризації у працях Е. Гідденса.

Системна модель як породження концептуальних соціальних змін у працях П. Штомки.

Спростування «історіцизму»: К. Поппер.

Інтерпретація політичного процесу у працях А. Бентлі та В. Парето.

Політичні інститути в концепції М. Дюверже.

Зміна політичного режиму та її вплив на зміну соціальної структури суспільства.

Соціальна політика як фактор взаємодії державних інститутів та соціальних груп.

Взаємовплив політичних інститутів та суспільної модернізації.

Дослідження трансформаційних процесів у країнах світу.

Порівняльна характеристика політичних інститутів та процесів країн світу (на вибір).

Політичний менеджмент в суспільствах перехідного типу.

Шкала оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії
відмінно	30	відмінне виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	25	відмінне виконання з незначною кількістю помилок виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (більшість з яких не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)

добре	22	виконання вище середнього рівня з кількома помилками (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, посилання та цитування сучасних наукових джерел (серед яких є такі, що не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	20	виконання з певною кількістю помилок (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, наявність посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)
задовільно	18	виконання роботи задовольняє мінімальним критеріям помилок (розкриття теми в основному в межах об'єкту роботи, наявність концептуального апарату роботи, присутність не менше 5 посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)

5. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Загальне оцінювання здійснюється через вимірювання результатів навчання у формі проміжного (модульного) та підсумкового контролю (залік, захист індивідуальної роботи тощо) відповідно до вимог зовнішньої та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Політика щодо академічної доброчесності

Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) можуть перевірятись на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій Здобувачів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування

Здобувач, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю

Основні форми участі Здобувачів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, опонування до виступу, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується Здобувачами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Здобувача аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;

- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;

- ступінь сформованості вміння поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;

- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;

- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;

- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, вміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються Здобувачу за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Індивідуальне завдання підлягає захисту Здобувачом на заняттях, які призначаються додатково.

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, Здобувачи можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг 24 сторінки А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати зміст, анотацію українською і англійською мовами, вступ, основна частини тексту відповідно до змісту, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015, додаток по темі дисертаційного дослідження.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена у цій робочій програмі, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри.

Також як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь Здобувача у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез виступу (доповіді) на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до початку залікової сесії. Викладач має право вимагати від

Здобувача доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності Здобувачів за відсутності пропущених та невідпрацьованих практичних занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою для допуску до підсумкової форми контролю. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю залік

Поточне оцінювання та самостійна робота				Індивідуальне завдання	Сума балів
МІ	МІІ		МІІІ		
ЗМ1	ЗМ2	ЗМ3	ЗМ4		
20	20	20	10	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Умови допуску до підсумкового контролю

Здобувачу, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Здобувач, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Здобувач має право на оскарження результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться Здобувачам до початку вивчення дисципліни.

Питання підсумкового контролю

Поняття політичного інституту: сучасні тлумачення.

Політичний інститут як нормативний порядок: функції, організаційна, статусно-рольова структура.

Типологія політичних інститутів.

Формальні та неформальні політичні інститути.

Інститути та інституції: проблема розрізнення понять.

Інституційна стабільність: передумови, механізми забезпечення.

Інституційна динаміка: механізми розвитку інститутів та їх оцінка.

Інституціоналізація політичного процесу: етапи та їх сутність.

Інституційна криза: прояви, причини, шляхи подолання.

Деінституціоналізація: причини, сутність, сценарії.

Неоінституціоналізм: характеристика, основні напрями.

Г. Пітерс про становлення неоінституціоналізму.

Історичний інституціоналізм: становлення, основні положення, представники, головні наукові праці.

Інституціоналізм раціонального вибору: становлення, основні положення, представники, головні наукові праці.

Соціологічний інституціоналізм: становлення, основні положення, представники, головні наукові праці.

Нормативний інституціоналізм: становлення, основні положення, представники, головні наукові праці.

Порівняльний аналіз інститутів: сутність та основні методологічні вимоги.

Індекси кількісного вимірювання політичних інститутів.

Держава як головний політичний інститут: ознаки, функції.

Теорія розподілу державної влади: історичні аспекти, сучасні тенденції.

Сучасні тенденції розвитку держави як політичного інституту.

Інституційні передумови ефективності державного управління.

Форми державного правління: типологія, приклади країн світу.

Політичні режими: типологія, характеристики.

Інституційні виміри сучасних політичних режимів.

Формальні та неформальні складові політичних режимів.

Правові та політичні засади інституту глави держави в Україні.

Індексне вимірювання інституту глави держави.

Структура виконавчої влади в Україні.

Нормативно-правові засади функціонування виконавчої влади в Україні.

Конституційно-правові засади інституту парламентаризму в Україні.

Структура інституту парламентаризму в Україні.

Індексне вимірювання інституту парламентаризму.

Інститут політичної опозиції: сутність, функції, моделі у світовому досвіді.

Групи інтересів в політиці.

Групи інтересів та групи тиску.

Патрон-клієнтельний характер української політики.

Інститут лобізму.

Громадянське суспільство: інституційні виміри.

Типологія інституцій громадянського суспільства.

Політична партія як політичний інститут.

Інститут виборів: функції, нормативно-правове регулювання, типологія, стадії виборчого процесу.

Політична відповідальність органів державної влади.

Політична відповідальність недержавних політичних інституцій.

Інститут регіонального управління в Україні.

Поняття форми державного устрою: типологія, характеристики.

Інституційний вимір місцевого самоврядування в Україні.

Централізація та децентралізація як інституційні механізми вдосконалення регіональної політики.

Інститути електронного врядування.

Вплив комунікативних технологій на сучасний розвиток політичних інститутів.

Інституційна структура просторового планування суспільства.

Політичний процес як суспільно-політична взаємодія.

Визначення політичного процесу та політичних відносин.

Сутність політичних процесів, їх різновиди та класифікації.

Поняття політичної кризи.

Стадії політичного процесу.

Зміст поняття «політична модернізація».

Специфіка політичних процесів демократичного суспільства.

Принципи діяльності суспільних об'єднань.

Позасистемні чинники політичного процесу.

Участь громадян у визначенні та здійсненні політичних процесів.

Особливості аналізу та прогнозування політичних процесів.

Способи утворення політичних інститутів та визначення їх повноважень.

Головні тенденції розвитку політичних інститутів.

Функціонування механізму стримування та протипаг в системі органів державної влади.

Вибори та виборчий процес. Виборчі системи, моделі проведення виборів.

Особливості менеджменту в сфері політики.

Структура та актори макрополітичного процесу

Інституційний аналіз політичних процесів.

Системний аналіз політичних процесів.

Теорія політичної структурації Е. Гідденса.

Концепції політичного розвитку та транзитології.

6. ПРИКЛАДИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Хто з неоінституціоналістів був автором книги «States and Social Revolutions: A Comparative Analysis of France, Russia & China»?

- a. Дуглас Норт
- b. Семуель Хантігтон
- c. Теда Скокпол

Чим неоінституціоналізм відрізняється від «старого інституціоналізму»?

Виберіть одну або кілька відповідей:

- a. ігноруванням інституту виконавчої влади;
- b. інтеграцією положень біхеовіоралізму.
- c. аналізом не лише формальних, а й неформальних інститутів;
- d. відмовою від аналізу персоналістських аспектів існування інститутів;
- e. розглядом інститутів не лише як організацій, а й як норм та практик;
- f. акцентом на динамічних аспектах функціонування інститутів;

Назвіть ознаки неоінституціоналізму. Виберіть одну або кілька відповідей:

- a. політичні інституції відносно автономні та незалежні;
- b. критика того, що політика є просте обчислення вигод;
- c. політичні інтереси визначаються економічними інтересами політичних акторів;
- d. політичні інтереси становлять модель еквілібріуму.

Хто називав інститути створеними людьми обмежувачами, які структурують політичні, економічні та соціальні взаємодії:

- a. Т. Скокпол;
- b. Д. Норт;
- c. С. Хантігтон.

4 основні внутрішньоподітичні функції інститутів:

- a. організація зв'язків з іншими державами;
- b. координація соціальних взаємодій;
- c. сприяння економічній ефективності;

- d. зменшення непевності суспільного життя, зокрема політичних процесів, формування порядку та передбачуваності завдяки структуруванню умов діяльності та взаємодії;
- e. розподіл соціальних цінностей.
- f. інтеграція суспільства;

Хто з українських політологів досліджував розбіжність понять інститутів та інституцій:

- a. Г. Почепцов.
- b. М. Кармазіна;
- c. О. Майборода;

Який політичний інститут О. Романюк відносив до неформальних?

- a. армію
- b. клановість
- c. президентства

Що означає поняття непотизму?

- a. організацію політичних виборів
- b. показник авторитарності політичного режиму
- c. роздачу привілеїв близьким людям незалежно від їх професійних здібностей

Які інститути Д.Норт відносив до формальних?

- a. закони
- b. табу
- c. права власності
- d. традиції

Який сценарій співвідношення між формальними та неформальними інститутами домінує у перехідному суспільстві?

- a. формальні конфліктують з неформальними;
- b. формальні та неформальні правила співпрацюють.
- c. формальні інститути домінують над неформальними, але не змінюють їх;

Як називається процес становлення політичного інституту?

- a. деінституалізація.
- b. інституалізація;
- c. модернізація;

Що таке інституційна пастка?

- a. суспільна традиція, яка визначає характер політичного інституту;
- b. неперспективний соціальний інститут;
- c. неефективна соціальна норма, що самопосилюється.

Назвіть 3 критерія інституалізації:

- a. адаптивність інститутів;
- b. ефективність інститутів;
- c. модернізованість інститутів;
- d. згуртованість інститутів;
- e. автономність інститутів;
- f. демократичність інститутів.

Що означає поняття інституційної конверсії?

- a. зміна ролі інституту внаслідок змін у середовищі;
- b. введення нових структур на додаток існуючих;
- c. перепрофілювання інституційних структур.

Що означає поняття інституційного нашарування:

- a. перепрофілювання інституційних структур.
- b. введення нових структур на додаток існуючих;
- c. зміна ролі інституту внаслідок змін у середовищі;

Які етапи інституційної зміни виділяються в моделі Р.Скаанінга?

- a. інсталяція (розробка нової норми), реконструкція (впровадження нової норми), операціоналізація (консолідація суспільства навколо нової норми);
- b. транзит (відкидання старої норми), інсталяція (розробка нової норми), операціоналізація (консолідація суспільства навколо нової норми).
- c. транзит (відкидання старої норми), інсталяція (розробка нової норми), модернізація (вдосконалення нової норми);

Які інститути легше змінюються?

- a. неформальні;
- b. формальні;
- c. немає різниці.

Назвіть представників історичного інституціоналізму:

- a. Ч. Тіллі.
- b. К. Шепсл;
- c. Т. Скокпол;

d. Д. Норт;

Що означає поняття «стежки залежності»?

- a. історична залежність країни від інших держав;
- b. залежність розвитку політичних інститутів від первинного вибору;
- c. залежність формальних інститутів від неформальних.

Назвіть представників інституціоналізму раціонального вибору:

- a. К. Шепсл;
- b. Д. Норт;
- c. Т. Скокпол;
- d. Е. Остром.

На чому ґрунтується раціональна поведінка політичних акторів:

- a. на економічних інтересах.
- b. на очікуваннях поведінки контрагентів в рамках інститутів;
- c. на програмі дій;

Який напрям неоінституціоналізму приділяє найбільшу увагу символічним системам?

- a. соціологічний.
- b. раціонального вибору;
- c. історичний;

Що є об'єктом дій влади згідно з представниками соціологічного неоінституціоналізму:

- a. «стежка залежності» суспільства;
- b. раціональна поведінка політичних акторів.
- c. організаційне поле;

Що означає поняття організаційного ізоморфізму?

- a. структурну схожість інститутів;
- b. механізм політичних змін;
- c. стабільність соціальних інститутів.

Хто запровадив найбільш поширену класифікацію форм державного правління?

- a. Д. Норт;
- b. М. Дюверже;
- c. Д. Сарторі.

Яка модель інституційних змін властива для соціологічного інституціоналізму?

- a. реформістська внаслідок зацікавленості влади у змінах.
- b. реформістська під впливом зовнішніх чинників;
- c. революційна під впливом зовнішніх чинників;

Яка модель інституційних змін властива для історичного інституціоналізму?

- a. реформістська під впливом зовнішніх чинників;
- b. революційна під впливом зовнішніх чинників;
- c. реформістська внаслідок зацікавленості влади у змінах.

Як називаються органи виконавчої влади на регіональному рівні, які не входять до структури місцевих державних адміністрацій?

- a. місцеві ради;
- b. департаменти;
- c. територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади.

Як називаються центральні органи виконавчої влади, основною функцією яких є контроль дотримання законодавства?

- a. служби.
- b. агентства;
- c. інспекції;

Які органи є центральними органами виконавчої влади зі спеціальним статусом?

- a. Державна митна служба України;
- b. Антимонопольний комітет України;
- c. Міністерство оборони України;
- d. Фонд державного майна.

Який орган є вищим органом виконавчої влади в Україні?

- a. Верховна Рада України.
- b. Кабінет Міністрів України;
- c. Президент України;

Хто формує державну політику у галузях суспільного управління?

- a. служби, агентства та інспекції.
- b. профільні міністерства;
- c. Кабінет Міністрів України;

Хто призначає більшість міністрів України?

- a. Верховна Рада України за поданням Прем'єр-міністра України.
- b. Верховна Рада України за поданням парламентської коаліції;
- c. Прем'єр-міністр України;
- d. Президент України;

Які центральні органи виконавчої влади мають територіальні підрозділи?

- a. Міністерство оборони;
- b. Міністерство культури;
- c. Державна податкова служба;
- d. Міністерство внутрішніх справ;
- e. Міністерство економіки;
- f. Міністерство аграрної політики та продовольства.

В чому полягає ключовий недолік парламентської коаліції надмірної більшості?

- a. низький рівень матеріально-технічного забезпечення урядових рішень.
- b. велика ідеологічна дистанція між складовими партіями;
- c. високий ризик непідтримки парламентом урядових рішень;

Хто у більшості випадків очолює урядові комітети в Україні?

- a. профільні міністри.
- b. віце-прем'єр-міністри;
- c. прем'єр-міністр;

В чому полягає ключовий недолік мінімально виграшної парламентської коаліції?

- a. низький рівень матеріально-технічного забезпечення урядових рішень.
- b. велика ідеологічна дистанція між складовими партіями;
- c. високий ризик непідтримки парламентом урядових рішень;

Які назви мають акти міністерств?

- a. накази;
- b. декрети.
- c. постанови;

Хто очолює уряд у напівпрезидентських республіках?

- a. прем'єр-міністр;

- b. спікер.
- c. президент;

В яких адміністративно-територіальних одиницях функціонують місцеві державні адміністрації?

- a. областях;
- b. районах областей.
- c. містах;
- d. об'єднаних територіальних громадах;

Хто призначає міністра закордонних справ України?

- a. Прем'єр-міністр України;
- b. Президент України;
- c. Верховна Рада України за поданням Президента;
- d. Верховна Рада України за поданням Прем'єр-міністра України.

Хто нині призначає Прем'єр-міністра України?

- a. Верховна Рада України за поданням Президента на основі пропозиції парламентської коаліції.
- b. Верховна Рада України за поданням парламентської коаліції;
- c. Президент України;

Яка родова назва вищого органу виконавчої влади в різних країнах?

- a. парламент;
- b. міністерство;
- c. уряд.

Як називаються нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України?

- a. укази.
- b. накази;
- c. постанови;

Яка остання стадія проходження проекту урядового рішення перед його винесенням на засідання Кабінету Міністрів України?

- a. узгодження з профільними парламентськими комітетами.
- b. узгодження профільними міністерствами;
- c. розгляд профільними урядовими комітетами;

Як називаються центральні органи виконавчої влади, основною функцією яких є надання адміністративних послуг?

- a. інспекції;
- b. служби.
- c. агентства;

Як називаються місцеві органи виконавчої влади в Україні?

- a. територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади;
- b. місцеві ради.
- c. місцеві державні адміністрації;

Як називається інститут, який здійснює управління в інтересах місцевого населення?

- a. регіональне управління;
- b. галузеве управління.
- c. місцеве самоврядування;

Хто очолює уряд в парламентських республіках?

- a. прем'єр-міністр.
- b. президент;
- c. спікер;

7. ЛІТЕРАТУРА

Підручники

Перегуда Є.В. Політичні ідеї представників неоінституціоналізму. Андрущенко Т.В., Бабкіна О.В., Горбатенко В.П. та ін. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. За заг. ред. Н. М. Хоми. Львів : «Новий Світ-2000», 2016. Т. 1. С. 14-36. URL: https://www.academia.edu/35011828/Політична_думка_ХХ_початку_ХХІ_століть_методологічний_і_доктринальний_підходи_підручник_у_2-х_т._за_заг._ред._Н._М._Хоми_Т._В._Андрущенко_О._В._Бабкіна_В._П._Горбатенко_та_ін._. _Львів_Новий_Світ-2000_2016._Т._1._516_с (дата звернення: 01.09.2023).

Навчальні посібники

Романюк А.С. Еволюція політичних інститутів. Коли і за яких обставин сформувалися політичні інститути: навч. посіб. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020.

Лісовський П.М., Бортник В.А., Лісовська Ю.П. Система державного управління: навч. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2022. 288 с.

Горбатенко В.П., Бульбенюк С.С. Політична трансформація в сучасному розвитку: навч. посібник. К.: ДП «Вид. дім. «Персонал», 2010. 160 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2646> (дата звернення: 01.09.2023).

Горбатенко В.П., Бутовська І.О. Політичне прогнозування: Навч. посібник. К.: МАУП, 2005. 152 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/89061/mod_resource/content/1/Горбатенко_Бутовська_Політичне_прогнозування.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Пахарев А.Д. Політичні інститути і процеси в сучасній Україні. Навчальний посібник. К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2011. 182 с. URL: http://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/Political_institutions_131.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Політична опозиція: навч. посіб. За заг. ред. В.А. Гошовської, К.О. Ващенко, Ю.Г. Кальниша. К.: НАДУ, 2013. 208 с. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Navch_Posybniky/d380c187-149b-46fa-b1b5-594411a5b7b9.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Чабанна М. Політичні партії і партійні системи: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: НаУКМА, 2010.

Методичні праці

Політичні інститути та процеси: тематика індивідуальних завдань та рекомендації з їх підготовки. Затверджено кафедрою політичних наук і права, прот. №2 від 15.09.2023 р. URL: https://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/247132/mod_resource/content/2/indzavd_dop.pdf.

Політичні інститути та процеси: тестові авдання. Затверджено кафедрою політичних наук і права, прот. №2 від 15.09.2023 р. URL: https://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/247134/mod_resource/content/1/testi.pdf.

Політичні інститути та процеси: питання підсумкового контролю. Затверджено кафедрою політичних наук і права, прот. №2 від 15.09.2023 р. URL: https://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/247133/mod_resource/content/2/pidsu mkovi_pitannia_dop.pdf.

Нормативно-правові акти

Конституція України у редакції Закону України від 02.06.2016 р. №1401=VIII [Електронний ресурс] //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення : 01.09.2023).

Виборчий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text> (дата звернення : 01.09.2023).

Закон України «Про всеукраїнський референдум». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20#Text> (дата звернення : 01.09.2023).

Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 р. №794-VII, редакція від 27.12.2019 р. *Відомості Верховної Ради*. 2014. №13. Ст. 222. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про лобіювання» від 23.02.2024 р. №1366-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2024. №18. Ст. 77. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3606-20#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. №280/97-ВР із змінами та доповненнями [Електронний

ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/sp:max100> [дата звернення: 06.07.2023].

Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14> (дата звернення : 01.08.2023).

Закон України «Про політичні партії в Україні» від 05.04.2001 р. №2365-III, редакція від 18.10.2019 р. Відомості Верховної Ради України. 2001. №23. Ст. 118. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон Української РСР «Про Президента Української РСР» від 05.07.1991 р. №1295-XII, поточна редакція. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991, №33. Ст. 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1295-12> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 р. № 1861-VI із змінами [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17/sp:max100/stru#Stru> (дата звернення : 01.08.2023).

Закон України «Про статус народного депутата України» від 17 листопада 1992 р. № 2790-XII із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12/sp:max100> (дата звернення : 01.08.2023).

Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17 березня 2011 р. № 3166-VI із змінами [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17/sp:max100> (дата звернення : 01.08.2023).

Література для підготовки до практичних занять та для виконання індивідуальних завдань

Адаптивні зміни політичного поля України в умовах війни : монографія / за ред. О. О. Рафальського, О. М. Майбороди. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 672 с.

Бабенко К.А. Феномен біцефалізму виконавчої влади в процесі конституційного розвитку України. URL: <http://surl.li/kzfut> (дата звернення: 01.06.2023).

Балабан Р.В. Теорія виборчої системи. К.: Либідь, 2007. 112 с.

Балашова О. Модель трикутника Нагаями як інструмент аналізу конкурентної конфігурації партійної системи України. Вісник Львівського університету. Серія «Філософсько-політологічні студії». 2020. № 28. С. 98–110.

Батанов О.В., Кравченко В.В. Актуальні проблеми конституційної регламентації статусу територіальних громад в Україні у контексті

зарубіжного досвіду. *Аспекти публічного управління*. 2016. № 1-2. С. 5-16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aplup_2016_1-2_3 (дата звернення: 01.09.2023).

Береза А.В. Реформування публічної влади: сучасні концепції та політична практика: Монографія. К.: Логос, 2012.

Білоус О. Українці назвали бажану роль уряду та його втручання в економіку: опитування КМІС. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/ukrayintsi-nazvali-bazhanu-rol-uryadu-yogo-1704791025.html> (дата звернення: 09.01.2024).

Больові точки української демократії. Розподіл повноважень між гілками влади, проблеми у трикутнику «президент-парламент-уряд». К.: Відродження, 2020.

Бориславський Л. Інститут Президента України після виборів 2019 року: новий етап розвитку? *Український часопис конституційного права*. 2019. №1. С. 43-50. URL: <http://surl.li/kzfra> (дата звернення: 01.06.2023).

Борисочева Н. Теоретичні підходи до розуміння системи органів виконавчої влади. *Адміністративне право і процес*. 2021. №6. С. 111-116. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2021/6/18.pdf> (дата звернення: 01.06.2023).

Бостан С. Поняття форми державного правління та його історичні типи. *Влада. Людина. Закон*. 2011. №1. С. 22–36. URL: <http://vlz.in.ua/uploads/File/pdf/St/2011s/2011-1s/Bostan.pdf> (дата звернення: 01.09.2023).

Бунецький Л. Аспекти інституціоналізму в сучасній політичній науці: аналіз феномену "політичний інститут". *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія : Філософія. Політологія. 2009. №91/93. С. 60–63.

Бусленко В. Взаємовідносини влади і опозиції в державах Вишеградської групи: монографія. Вінниця, 2020. 320 с.

Бусленко В.В. Інституційні механізми взаємодії уряду та парламентської опозиції в країнах Вишеградської групи. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Історія. Політологія. 2015. Вип. 13-14. С. 196-203. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75699/mod_resource/content/1/Бусленко_про_інституційні_механізми_відносин_влади_та_опозиції_у_Вишеградській_групі_2015.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Васильчук Є.О. Політичний радикалізм сучасних молодіжних субкультур: монографія. Черкаси: видавництво Чабаненко Ю.А., 2012. 264 с.

Головатий М.Ф. Політичний менеджмент: навч. посіб. 2-го вид., допов. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 296 с.

Горбатенко В.П. Політичне прогнозування: Теорія, методологія, практика. К. : Генеза, 2006. 400 с

Горбик Р. Швеція нових можливостей: як подолати ризики, що несе коаліція за участю ультраправих. *Європейська правда*. 28.10.2022. URL: <http://surl.li/mkeym> (дата звернення: 01.06.2023).

Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Досвід створення електронного уряду у Франції та можливості його використання в Україні. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць*. К.: ВІР УАН, 2012. Випуск 58 (№3). С. 669-675.

Демократизація політичних інститутів і суспільний розвиток в Україні : збірник наукових праць / за ред. О. О. Рафальського. О. М. Майбороди. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. 432 с.

Дем'янчук О. Державна політика і державне управління: політологічні аспекти. Монографія. К.: Факт, 2008. 272 с.

Дніпров О. Концептуальні засади діяльності виконавчої влади в Україні. *Вісник АПСВТ*. 2020. №3-4. С. 35-40.

Зеленько Г. І. та ін. Політична система України: конституційна модель та політичні практики : монографія. Київ : ППіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 536 с.

Зелінська М. Інститут президентства в дослідженнях зарубіжних авторів. *Політичний менеджмент*. 2010. №5 С. 96-103. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75577/mod_resource/content/1/Зелінська_про_зарубіжні_дослідження_інституту_президентства.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Зелінська М. «Сильні президенти» за різними формами інституту президентського правління. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2552> (дата звернення: 01.06.2024).

Зміни політичних режимів і перспективи зміцнення демократії в Україні : монографія / авт. кол.: Г. І. Зеленько (керівник, наук. ред.), Т. А. Бевз, С. Г. Брехаря, М. С. Кармазіна, В. О. Ковалевський, О. Ю. Кондратенко, Н. В. Кононенко, Т. М. Ляшенко, О. М. Майборода, Ю. Ж. Шайгородський. Київ : ППіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 416 с.

Інституційні зміни політичної системи сучасної України: оцінка стану та напрями оптимізації: аналітична доповідь. За ред. д. політ. н., професора Г.І. Зеленько. К.: ППіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2014. 164 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75576/mod_resource/content/1/Інституційні_аспекти_політсистеми_України_монографія_ППіЕНД.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Іщенко І.В. Політичні інститути в нестабільному середовищі: функціональні особливості : монографія. Дніпропетровськ: Інновація, 2015. 307 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2616> (дата звернення: 01.04.2019).

Кармазіна М.С. Президентство: український варіант. К. 2007. 365 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75658/mod_resource/content/1/Кармазіна Монографія про президентство.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Кармазіна М. Тридцять років української багатопартійності (кінець 1990 – початок 2020 рр.). Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 88 с.

Кармазіна М., Шурбована О. "Інститут" та "інституція" : проблема розрізнення понять. *Політичний менеджмент*. 2006. №4. С. 10–19. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/9611/02-Karmazina.pdf?sequence=1> (дата звернення: 01.09.2023).

Касьянов Г. В. Система владних відносин у сучасній Україні: групи інтересу, клани та олігархія. *Український історичний журнал*. 2009. Вип. 1. С. 160–180. URL: <http://history.org.ua/JournALL/journal/2009/1/12.pdf> (дата звернення: 01.12.2022).

Кафарський В.І. Політичні партії України: конституційно-правове регулювання організації та діяльності : [монографія]. К. : Логос, 2008. 560 с.

Ковальчук В. Конституційно-правовий статус парламентської опозиції в країнах Центрально-Східної Європи та в Україні. *Український часопис конституційного права*. 2022. №1. С. 3-20. URL: <http://surl.li/kzfqj> (дата звернення: 01.06.2024).

Кохан Г.В. Явище політичної корупції: теоретико-методологічний аналіз: монографія. К.: НІСД, 2013. 232 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2013-12/Monogr_Kohan-c5915.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Кукарцев О. Інституціональні механізми регіональної політики: централізація і децентралізація влади. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2007. №19. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/25331/17-Kukartssev.pdf?sequence=1> (дата звернення: 01.09.2023).

Кукуруз О. Політична опозиція в Україні та Польщі: порівняльний аналіз. Київ: Наукова думка, 2010. 198 с.

Лебедюк В. Конфігурація партійної системи України: нисхідні та висхідні тенденції. *Сучасна українська політика* [Текст] : зб. наук. пр. К.: Вид-во «Центр соціальних комунікацій», 2013. Вип. 28. С. 157-169. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75704/mod_resource/content/1/Лебедюк

к про виміри та формули партійної системи.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Литвин В. Етапи розвитку та різновиди напівпрезиденталізму в Україні (1991–2015 pp.). *Specyfika Procesu Politycznego w Krajach Europy Srodkowo-Wschodniej : Czynniki Konceptyjne i Instytucjonalne: Polsko-Ukrajnska Konferencja Naukowa*. Praca zbiorowa pod red. Zbigniewa Bialoblockiego i Anatoliya Romanyuka. Kutno, 2015. S. 119–124. URL: <http://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/sp.stages.ukraine.pdf> (дата звернення: 01.09.2023).

Литвин В. Подвійна виконавча влада: теорія та практика європейського півпрезиденталізму. *Освіта регіону : політологія, психологія, комунікації*. 2009. №3. С. 25–33. URL: https://www.academia.edu/9964257/Подвійна_виконавча_влада_теорія_та_практика_європейського_півпрезиденталізму_Dual_Executive_Power_Theory_and_Practice_of_European_Semi-Presidentialism (дата звернення: 01.09.2023).

Литвин В. Типи урядових кабінетів. *Політологічний вісник : Збірник наукових праць*. 2008. № 37. С. 123–138.

Литвин В. Урядова стабільність : теоретико-методологічні засади дослідження. *Українська національна ідея : реалії та перспективи розвитку*. 2009. № 21. С. 117–122. URL: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/25713/24-Lytvin.pdf?sequence=1> (дата звернення: 01.09.2023).

Лінц Х. Президентська система і парламентаризм. *Демократія: Антологія*. Упоряд. О. Проценко. К.: Смолоскип, 2005. С. 802–826.

Луцків О.М., Максимчук М.В. Інституційне середовище регіональної структурної політики. *Регіональна економіка*. 2014. №3. С. 37-47. URL: http://www.irbis-nbuiv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuiv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=regek_2014_3_6 (дата звернення: 01.09.2023).

Лясота Л. Соціальні мережі та неформальні практики у політичному дизайні пострадянських суспільств. *Політичний менеджмент*. 2006. № 4. С. 65-79. URL: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/9610/06-Liasota.pdf?sequence=1> (дата звернення: 01.09.2023).

Малиновський В.Я. Територіальна організація влади України: концептуальні засади трансформації. Луцьк: СПД Гадяк Ж. В., 2010. 451 с.

Малкіна Г.М. Інститути політичної відповідальності як елементи системи стримувань і противаг. *Вісник КНУ*. 2010. №100. С. 48-51.

Мацієвський Ю. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991–2014). Чернівці: Книга XXI, 2016. 277 с.

Милосердна І. М. Європейські моделі інституту референдуму в сучасних умовах *Актуальні проблеми політики: Збірник наукових праць*. 2018. Вип.62. С. 95–103.

Мироненко П.В. Форма правління: політичні трансформації на зламі століть: монографія. К.: ВЦ «Академвидав», 2014. 220 с.

Михеєнко Р. Виконавча влада і конституційні статуси Президента України та Кабінету Міністрів України. *Право України*. 2019. № 8.

Молочко П. Сучасні інтерпретації політичних партій як інститутів політичної системи. *Політологічні та соціологічні студії: Т. XI. Теорія та історія політичної науки: світовий та національний досвід : зб. наук. праць*. Чернівці : Букрек, 2012. С. 274-287. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2616#section-2> (дата звернення: 01.09.2023).

Москаленко С.О., Горбатюк В.В. Інститут Президента України в механізмі стримувань і противаг у системі розподілу влади. *Вісник НТУУ "КПІ". Політологія. Соціологія. Право : збірник наукових праць*. 2011. № 1 (9). С. 178-182. URL: <http://surl.li/kzfvsv> (дата звернення: 01.06.2024).

Москалюк М.Ф. Президентство в Україні: проблеми інституційного становлення, розвитку та функціонування. URL: <http://pvntsh.nung.edu.ua/index.php/idea/article/view/474/462> (дата звернення: 01.06.2024).

Назаров М.С. Кількісні та якісні підходи до типологізації партійних систем. *Вісник ХНУ імені В.Н.Каразіна*. №1111, серія «Питання політології». URL: [http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75707/mod_resource/content/1/Назаров в про кількісні та якісні показники партійних систем 2014.pdf](http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75707/mod_resource/content/1/Назаров_про_кількісні_та_якісні_показники_партійних_систем_2014.pdf). (дата звернення: 01.09.2023).

Нестерович В.Ф. Конституційно-правові засади інституту лобіювання: зарубіжний досвід та перспективи для України: Монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка 2010. 752 с. URL: https://www.academia.edu/38453919/Конституційно-правові_засади_інституту_лобіювання_зарубіжний_досвід_та_перспективи_для_України_Монографія (дата звернення: 01.09.2023).

Нідермаєр О. Партійні системи країн-членів ЄС. *Національна безпека і оборона*. 2015. № 6-7. С. 167–180.

Новакова О.В. Прикладні аспекти політичного процесу. Прийняття політичних рішень: монографія. Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2013. 228 с.

Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки. К.: Основи, 2000. 198 с.

Особливості суспільно-політичної модернізації країн пострадянського простору : монографія. За ред. А.Г. Бульвінського. Київ : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. 288 с.

Павленко Р.М. Парламентська відповідальність уряду: світовий та український досвід. К.: Вид. дім «КМ Академія», 2002. 253 с.

Палінчак М., Остапець Ю., Лешанич М. Особливості процесу інституціалізації політичних партій і партійної системи України в умовах демократичного транзиту: монографія / М. Палінчак, Ю. Остапець, М. Лешанич. – Ужгород: Поліграфцентр “Ліра”, 2021. – 240 с. . URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/34996> (дата звернення: 01.06.2023).

Панфілов О.Є., Хамходера О.П. Комісія як новий вид центральних органів виконавчої влади: осмислення нормативних змін. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 7. С. 282-286.

Панчак-Бялоблоцка Н. Політична структуризація парламентів у країнах Центральної Європи на рівні постійних комітетів. *Науковий часопис. Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова*. Серія 22 : Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. Київ, 2010. Вип. 4. С. 175–184. URL: <https://kpn.npu.edu.ua/images/files/visnuk4.pdf> (дата звернення: 01.09.2023).

Панченко Т.В. Принцип субсидіарності у сучасному демократичному розвитку: Монографія. Х.: Майдан, 2011. 368 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75691/mod_resource/content/1/Панченко_про_субсидіарність_монографія_2011.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Перегуда Є. В. Виконавча влада України : Політико-правові аспекти модернізації : монографія. К.: Логос, 2013. 408 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2616> (дата звернення: 01.09.2023)..

Перегуда Є.В. Взаємодія Президента України та місцевих органів виконавчої влади: еволюція політико-правових засад. *Інститут Президента України в системі державної влади України: матеріали наукової конференції*. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2014. С. 368-373. URL: https://knu.ua/pdfs/konfer/Konfer_tezy.pdf (дата звернення: 01.06.2024).

Політика безпеки України: проблеми політичного і державного правління. Прогнозна оцінка, механізми забезпечення : аналітична записка. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 64 с.

Політика суспільних реформ: стратегія, механізми, ресурси. Збірник наукових праць / за ред. О. О. Рафальського, О. М. Майбороди. ПІЕНД НАН України, 2018. – 478 с.

Політичне поле України у ситуації суспільної кризи: влада, опозиція, політичні партії, громадські організації / за ред. О.М. Майбороди. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 264 с.

Рибій О. Неформальні політичні інститути: сутність, класифікація, результати діяльності. *Політменеджмент*. 2011. №1. С.34-42. URL: http://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/rybii_neformalni.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Рибій О.В. Основні фактори інституціонального розвитку та моделі процесів інституціональної зміни. *Наукові записки НАУКМА*. 2010. Т. 108. Політичні науки. С. 7-11. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3763/Rybii_Osnovni_faktory.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 01.09.2023).

Романюк А. Інститут президента у системі представницької демократії. Грудень 2014. URL: <http://surl.li/dfxok> (дата звернення: 01.06.2024).

Романюк А. Новий інституціоналізм та поняття інституту в політичній науці. *Вісник Львівського університету. Серія : філософські науки*. 2006. Вип. 9. С.190–199. URL: <http://politolog.at.ua/publ/1-1-0-12> (дата звернення: 01.09.2023).

Романюк А. С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи: Монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 391 с.

Рудич Ф.М., Балабан Р.В., Ганжуров Ю.С. та ін. Політична система та інститути громадянського суспільства в сучасній Україні: Навч. посібник. К.: Либідь, 2008. 440 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2616> (дата звернення: 01.09.2023).

Савчин М.В. Політичні партії та виборчі системи: спроби конституційної інженерії у контексті сучасного конституціоналізму. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2008. №3(13). С. 62-75. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/1469/1/Savchyn_political%20parties.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія : Дослідження структур, мотивів і результатів. К. : АртЕк, 2001. 224 с.

Семенченко Ф.Г. Щодо критеріїв оцінки політичної діяльності. *Гілея:науковий вісник. Збірник наукових праць/ К.: «Видавництво «Гілея», 2019.–Вип. 145(6).Ч.3.Політичні науки.– С. 96-100. URL:*

<http://www.gileya.org/index.php?ng=library&cont=long&id=192> (дата звернення: 01.11.2023).

Семенченко Ф.Г. Щодо ефективності місцевого самоврядування. *Політологічний вісник: зб. наук. праць КНУТШ*. Вип. 90. Київ, ВАДЕКС, 2023. С. 313-325. URL: <https://zpv.knu.ua/index.php/pb/article/view/185/165> (дата звернення: 01.11.2023).

Семенченко Ф.Г. Технології прийняття і виконання політичних рішень. *Держава і право*. Вип. 93. Київ: Юридична думка, 2023. С. 167-180.

Серьогіна С. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики: монографія. Х.: Право, 2011. 764 с.

Стойко О.М. Структурні теорії інституційних змін. *Держава і право* : зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2009. Вип. 46. С. 578–581. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/9159/101-Stoyko.pdf?sequence=1> (дата звернення: 01.09.2023).

Стойко О.М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2016. 416 с.

Стратегія політико-правового розвитку України до 2030 року: науково-аналітична записка. За ред. І. О. Кресіної. Київ: Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2022. 176 с.

Суспільні інтереси в Україні: груповий вимір, зміст, шляхи узгодження. Аналітична доповідь. За ред. О.М. Майбороди. К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2016. 192 с.

Сухонос В.В. Динаміка сучасного державно-політичного режиму в Україні: антиномія демократизму і авторитаризму: Монографія. Суми: ВДТ «Університетська книга», 2003. 336 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1606502/> (дата звернення: 01.09.2023).

Трансформація політичних інститутів України: проблеми теорії і практики / Авт. колектив: М.І. Михальченко (керівник) та ін. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2016. – 440 с.

Фоміцька Н.В. Підходи до розкриття змісту поняття «інституціональні засади». *Теорія та практика державного управління*. 2011. Вип. 4(35). URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2011-4/doc/1/14.pdf> (дата звернення: 01.09.2023).

Чабанна М. Неінституційний підхід до аналізу процесу прийняття політичних рішень. *Політичний менеджмент*. 2010. №3(41). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ПоМе_2010_2_5 (дата звернення: 01.09.2023).

Ченовет Е., Стефан М.Дж. Чому ненасильницький спротив ефективний: Стратегічна логіка громадянського конфлікту. Пер. з англ. Сергія Гіріка. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2014. 304 с.

Шведа Ю. Індикатори демократизації Тату Ванханена. Вибори та демократія. 2009. №4(22). С. 44–52. URL: <http://www.eli.org.ua/upload/iblock/dba/Vybery-4-22-2009.pdf> (дата звернення: 01.09.2023).

Шведа Ю. Теорія політичних партій і партійних систем. Львів: Тріада плюс, 2003. 325 с. URL: http://filelibsnu.at.ua/navchalno-metod/uchebniki/Shveda_Yu-Teoriya_politychnykh_partij_ta_partijnykh_.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Шляхтун П. Глава 8. Держава – головний інститут політичної системи суспільства. Шляхтун П. *Теорія та історія політичної науки*. К.: Либідь, 2002. С. 246–291. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-52.html> (дата звернення: 01.09.2023).

Bentley A.F. *The Process of Government: A study of social pressures*. Chicago: The University Of Chicago Press, 1908. 502 p.

Bowman J. *The history of the American Presidency*. North Dighton, World Publication Group, Inc., 2002. 200 p.

Gavrilov, D. (2021). Institutionalism – A different perception of human behavior and social organization. *Academia Letters*, Article 1632. <https://doi.org/10.20935/AL1632> (дата звернення: 01.05.2023).

Dahl R.A. *Who Governs? Democracy and Power in an American City*. New Haven: Yale University Press, 1961. 355 p.

DiMaggio P.J., Powell W.W. The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. *American Sociological Review*, Vol. 48, No. 2 (Apr., 1983), pp. 147-160. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75618/mod_resource/content/1/Дімаджіо Пауел Залізна клітка.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Hall P.A., Taylor R.C.R. *Political Science and the Three New Institutionalisms*. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75609/mod_resource/content/1/Hall%20Political%20Science%20and%20the%20Three%20New%20Institutionalisms.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Herasymiuk K., Martselyak O., Kirichenko Y., Zhmur N., Shmalenko I. Principles of integrity and good governance in public administration. *International Journal of Management*. 2020. Vol. 11, Issue 4. Pp. 545-555.

Lownpes Vivien. (1996). Varieties of institutionalism: a critical appraisal. *Public administration*, vol.74, issue 2, 181-197.

March J.G., Olsen J.P. *Elaborating the "New Institutionalism"*. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75611/mod_resource/content/1/March

%20Olsen%20Elaborating_the_New_Institutionalism.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

March J.G., Olsen J.P. The New Institutionalism: Organizational Factors in Political Life. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75612/mod_resource/content/1/March%20Olsen%20New%20Institutionalism.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Mungiu-Pippidi A. The Rise and Fall of Good-Governance Promotion. *Journal of Democracy*. 2020. Vol. 31, No 1. С.88-102.

Olsen J.P. Understanding Institutions and Logics of Appropriateness: Introductory Essay. Working Paper No. 13, August 2007. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75620/mod_resource/content/1/Олсен Розуміння інституцій англ.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Rejovich S. The Effects of the Interaction of Formal and Informal Institutions on Social Stability and Economic Development. *Journal of Markets & Morality*. 1999. № 2. P. 164–181. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/ffff/6dbceeeae4d1ff97de26dc221017074c2f2b.pdf> (дата звернення: 01.09.2023).

Peters G. B. Institutional Theory: Problems and Prospects. *Political Science Series*. 2000. № 69. 28 p. URL: https://www.ihs.ac.at/publications/pol/pw_69.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Powell W., DiMaggio P. (eds.). (2012). The new institutionalism in organizational analysis. Chicago: The University of Chicago Press.

Shepsle K.A. Rational Choice Institutionalism. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75615/mod_resource/content/1/Shepsle%20Rational%20Choice%20Institutionalism.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Skocpol T. Bringing the State Back. *Strategies of Analysis in Current Research*. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75614/mod_resource/content/1/Scockpol%20Bringing%20the%20state%20back.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Steinmo S. (2001). The new institutionalism. In Clark B., Foweraker J. (eds.), The encyclopedia of democratic thought. London: Routledge.

THE EXECUTIVE BRANCH. From the President, to the Vice President, to the Cabinet, learn more about the Executive Branch of the government of the United States. URL: <http://surl.li/gorok> (дата звернення: 01.06.2024).

Інформаційні ресурси

Освітній сайт Київського національного університету будівництва і архітектури: <http://org2.knuba.edu.ua>.

Бібліотека КНУБА. URL : <http://library.knuba.edu.ua/>.

Президент України. URL: president.gov.ua.

Верховна Рада України. URL: rada.gov.ua.

Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: kmu.gov.ua.

Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України: ipend.gov.ua.

Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

Навчальне видання

ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ

Методичні рекомендації
до вивчення дисципліни для аспірантів
спеціальності «Політологія»

Укладачі:
ПЕРЕГУДА Євген Вікторович
СЕМЕНЧЕНКО Федір Григорович

Підписано до друку 25.11.2023 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Зам. № 82-417
Умов.-друк. арк. 1,8. Обл.-вид. арк. 2,0.
Тираж 10 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В. Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію В02 № 924434 від 11.12.2006 р.
м. Тернопіль, бульвар Просвіти, 6/4. тел. 097 299 38 99.
E-mail: tooums@ukr.net

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 7599 від 10.02.2022 р.*